Rajavartiolaitoksen esikunta
Teknillinen osasto
Asiantuntija Ismo Kurki

7.11.2022

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kokous 9.11.2022

ITÄRAJAN ESTEAITA

Rajavartiolaitos on suunnitellut itärajan esteaidan rakentamista vuosien 2022-2025 aikana. Esteaidan suunnitteluperusteet on esitetty jäljempänä. Hankkeen pilotointiin on esitetty 6 M€:n rahoitusta vuoden 2022 neljännessä LTAE:ssa.

Rajavartiolaitos arvioi esteaidan rakentamisen osalle itärajaa tarpeelliseksi turvallisuusympäristön muuttumisen takia. Este tukee kaikissa oloissa rajojen valvontaa sekä Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista itärajalla. Este on välttämätön erityisesti poikkeustilanteissa, jossa rajalla tapahtuisi välineellistettyä tai muutoin laajaa laitonta maahantuloa. Nämä tilanteet voisivat valtioneuvoston päätöksellä johtaa kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämiseen. Vain esteaita vähentäisi merkittävästi Suomen riippuvuutta Venäjän rajavalvonnan tehokkuudesta.

Itäraja on 1 340 km pitkä. Esteitaa ei rakennettaisi koko rajan pituudelta, vaan riskialttiimmille alueille, kuten rajanylityspaikoille ja niiden läheisille alueille. Esteaita kattaisi noin 200 km itärajasta. Pääosin esteaita sijoittuisi Kaakkois-Suomeen. Toimeenpanon suunniteltu aikataulu on seuraaava:

- Vuonna 2022-2023 rakennettaisiin 3 km:n pilottikohde Kaakkois-Suomeen
- Vuosina 2023-2024 rakennettaisiin itärajan tärkeimmät kohdealueet (PRIO 1)
- Vuosina 2024-2025 rakennettaisiin loput kohdealueet (PRIO 2 ja PRIO 3)

Koko hankkeen investointi olisi useita satoja miljoonia euroja. Hallitus on esittänyt, että Rajavartiolaitokselle myönnettäisiin 6 M€ hankkeen pilotointiin vuoden 2022 neljännessä lisätalousarviossa ja Sisäministeriö on esittänyt, että PRIO1-kohteisiin myönnettäisiin 139 M€ vuoden 2023 talousarvion täydennyksessä. PRIO 2-3 kohteiden rahoitus tulisi päätettäväksi seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa (JTS 2024-2027).

Itärajan esteaita muodostuu aidasta, teknisestä valvonnasta, ajoneuvojen käytön mahdollistavasta tiestä ja tien vieressä olevasta aukosta. Aita on mellakan kestävää ja välittömän ylittämisen tai alittamisen estävää. Aitarakennelma on koko pituudeltaan teknisesti valvottu. Aidan viereen sijoitettava tie mahdollistaa partioiden liikkumisen sekä huoltotoimenpiteet. Esteaita sijoitetaan raja-aukon reunaan silloin kun se on mahdollista. Tien viereen raivataan aukko teknisen valvonnan mahdollistamiseksi sekä puiden kaatumisvahinkojen minimoimiseksi. Aukko on leveydeltään noin 10 metriä.

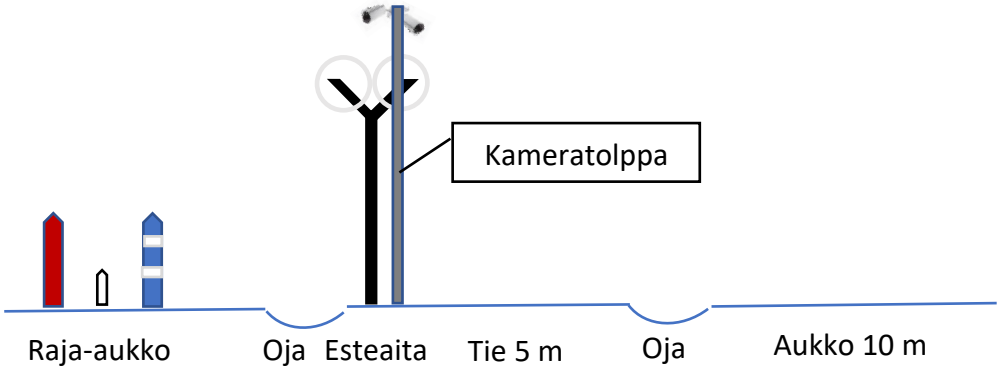

Esteaidan tekniset suunnitteluperusteet:

- noin kolme metriä korkea
- päällä lieriöeste
- portteja tarpeen mukaan
- teknisesti valvottu
- mahdollisuus valoihin ja kaiuttimiin
- suunniteltu käyttöikä 50 vuotta, valvontatekniikan elinkaari 10 vuotta.

Rajavartiolaitoksella on aina ollut hyvät suhteet raja-alueen asukkaisiin. Ne halutaan säilyttää myös rakennettaessa esteaitaa rajavyöhykkeelle. Yhteydenpito tulee olemaan aktiivista koko rakentamisen ajan. Esteen rakentamisen edellytyksistä on säädetty rajavartiolain (15.7.2005/578) 50 ja 50 a §:ssä. Maa- tai vesialueen omistaja tai haltija on rajavyöhykkeellä velvollinen sallimaan valtion kustannuksella aidan tai muun esteen rakentamisen, jos se on välttämätöntä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi sekä kulku-uran rakentamisen ja esteiden, kulku-uran tai tien rakentamista ja ylläpitoa haittaavien puiden ja muun kasvillisuuden poistamisen ja välttämättömien maansiirto- ja vesirakennustöiden tekemisen. Esteaitaa ei saa rakentaa rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetuille kotirauhan piiriin kuuluville alueille. Esteaidasta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Esteen rakentamiseen ei tarvita maankäyttö- ja rakennuslain (5.2.1999/132) 125 § mukaista rakennuslupaa.

Rajavartiolaitos hankkii ulkopuoliselta asiantuntijalta ympäristöselvityksen esteaidasta. Rajavartiolaitoksen esteaidasta tekemän suunnitelman ja laadittavan ympäristöselvityksen perusteella ELY-keskus päättää kuuluuko hanke ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (5.5.2017/252) piiriin. Tarvittaessa Rajavartiolaitos hakee lain 36 §:n mukaista poikkeusta YVA-menettelyyn. Aidan suunnittelussa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan ympäristöselvityksessä tunnistetut vaikutukset luonnolle.

Säädösten puolesta edellytykset esteen rakentamiselle ovat olemassa.